

Nadiya Miskiv

(Ukraine, Lviv, Ivan Franko National University of Lviv)

Myths and Archetypes in Bulgarian Literature. The Second Half of the 20th Century – A Contemporary Bulgarian Literary Study in Ukrainian

Abstract: *Myths and Archetypes in Bulgarian Literature. The Second Half of the 20th Century* by the talented literary scholar and expert in Bulgarian studies, Prof., Dr. Sc. Tsvetana Georgieva is the first Bulgarian scientific study translated into Ukrainian to be published in the independent state of Ukraine in recent decades. Divided into three sections to match the different interpretation approaches, the monograph covers the best works and authors of the Bulgarian literature from the second half of the 20th century which have so far been presented to the Ukrainian audience in ideological terms. In addition to its scientific achievements and the scope of the analysed works, the monograph also merits the highest appreciation with respect to the Ukrainian translation of titles and quotations from Bulgarian literary works, authors, critics, as well as of Bulgarian cultural realities.

Надя Мискив

(Україна, Львівський національний університет імені Івана Франка)

"Міфи та архетипи в болгарській літературі (друга половина 20.ст.)" - сучасне болгаристичне дослідження українською мовою

Надя Мискив

(Україна, Львів, Львівський національний університет „Іван Франко“)

„Митове и архетипи в българската литература (втората половина на 20.век)“ - съвременно българистично изследване на украински език

Нещодавно в українському перекладі побачила світ книга відомого болгарського літературознавця, професора, доктора філософських наук і водночас лектора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Цветани Георгієвої “МІФИ ТА АРХЕТИПИ В БОЛГАРСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ (ДРУГА ПОЛОВИНА 20. Ст.)”.

Після успішної презентації монографії в Києві, маємо честь вітати авторку та її книгу у Львівському національному університеті імені Івана Франка – визнаному центрі української болгаристики – саме сьогодні, у День слов'янської писемності і

культури і у рік, коли моя рідна кафедра слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького відзначає 40-річчя спеціальності “Болгарська мова і література”.

Одразу зазначу, що презентоване видання – це, властиво, – перше болгарське наукове дослідження, перекладене українською мовою за час незалежності України. Вважаю, що ґрунтовне ознайомлення з цим дослідженням є вкрай бажаним і потрібним, адже воно не лише істотно доповнює наявні в українських читачів і, щонайперше, болгаристів знань про розвиток болгарської літератури зазначеного періоду, а й спонукає до роздумів про особливості розвитку української літератури в той час. Наштовхує на певні історико-літературні паралелі й порівняння.

Розглядаючи у своєму монографічному дослідженні міфи та архетипи болгарської літератури головню на матеріалі творів 50-80 рр. ХХ ст., професор Георгієва, як на мене, порушила теми, що в період розквіту соцреалізму в Болгарії були або цілком невідомими, або замовчуваними.

Важливо, що авторка пропонує також власну періодизацію літературного процесу 50 – 80 рр. ХХ ст. у Болгарії.

Добре продуманою, достатньо чіткою є і структура її книги. Монографія складається із трьох розділів. У кожному розділі, крім авторських, уміщено окремі тексти, значна частина яких – це уривки з різних джерел із коментарями й інтерпретаціями авторки. Важливо, що всі тексти забезпечені бібліографічними посиланнями.

Перший розділ презентованої монографії (“**Створення нових міфологем**”) охоплює 60-ті роки ХХ ст. – період розквіту коротких жанрових форм у болгарській літературі. А тому увагу в ньому професор Георгієва приділила інтерпретації оповідань і новел Й. Радичкова, Н. Хайтова, І. Петрова та деяких інших авторів, а також розгляду одного з перших тогочасних болгарських романів – “Лавина” Благи Димитрової, з наголосом на помітному впливі цих творів на увесь подальший розвиток літературного процесу в Болгарії.

У другому розділі (“**Соціалістична тема – частина міфологемного простору**”) вирізняється фрагмент, присвячений повісті Е. Станева “Лазар і Ісус”. Він привернув мою увагу головню через те, що свого часу я працювала над дослідженням проблеми віри та зневіри в контексті творчості Е. Станева.

Цілком зрозуміло, чому авторка монографії не могла не торкнутися цієї теми, адже Е. Станев усією своєю творчістю і повістю “Лазар і Ісус”, зокрема, показує, як людина шукає гармонії в світі й собі; демонструє складність шляху пізнання; заострює проблему рівноваги емоційного та інтелектуального в житті особи; досліджує точки зіткнення віри й свідомості, розуму і фанатизму; намагається визначити межу в тлумаченні понять «добра» і «зла», згубної дії хибної і здорової ідеї на людину. Письменник розкриває прагнення героя до істини, моралі, краси, щастя через зображення часто трагічних, духовних пошуків й показ психології пізнання. Ці ж проблеми глибоко хвилюють і цікавлять професора Георгієву. Як засвідчує текст монографії, її авторка – переконана, що в повісті «Лазар та Ісус» Е. Станев прагнув не стільки до психологізму, скільки до підняття філософських питань буття – питань про духовне та матеріальне, віру і безвір'я, розумне і нерозумне, божевілля і чудо. Відомо, що Лазар Е. Станева досить сильно відрізняється від євангельського прототипу. І якщо в першій половині твору він, усе ж – близький до віруючих і своєю поведінкою дотримується християнських істин, то у другій – віддається своєму егоїзму, матеріальній вигоді і аморальним діянням. Таким же бачить його і авторка монографії.

Третій розділ презентованої книги (**“Історіографічні міфи та література”**) особливо зацікавив мене вміщеним у ній матеріалом дослідниці про ідентичність такого суспільного і культурного явища в Болгарії, як богомільство та про розтлумачені авторкою міфи, пов’язані з ним. І оскільки свого часу я опрацювала чимало літератури і джерел на цю тему, авторства болгарських і українських дослідників, мені, зрозуміло, було цікаво знайти в цьому підрозділі монографії професора Георгієвої цілком нові для мене факти. Таким виявився, зокрема, її матеріал про особливу зацікавленість богомільством в епоху болгарського літературного модернізму, яку авторка монографії пояснює спробою символістів віднайти духовну ідентичність нації, генеалогічну схильність її духу та збагнути особливості болгарської народопсихології. Привернули мою увагу й деякі раніше невідомі мені джерела, опрацьовані професором Георгієвою, зокрема, студія Івана Грозева **“Богомільство як містичний рух на фоні історії”**.

Варто зазначити, що обґрунтування висунутих у праці положень здійснене дослідницею, як на мене, з достатньою послідовністю й доказовістю. Виклад матеріалу, безумовно, засвідчує глибокі знання, ерудованість і виняткову компетентність авторки в усіх питаннях, що розглядалися в її монографії.

Декілька слів про здійснений переклад книги. Загалом вважаю його вдалим та достатньо якісним. Що щодо літературознавчих термінів, то в книзі скрізь застосовуються точні українські відповідники. Важливим додатком для українського читача слугує словник специфічних та застарілих слів, уміщений в монографії. Як на мене, текст перекладу читається легко носіями української мови, водночас не позбавляючи його властивої оригіналові манери авторського письма.

Викладений матеріал засвідчує копітку працю авторки, котра ґрунтовно висвітлила історіографію проблеми, глибоко проаналізувала та систематизувала значну кількість бібліографічних джерел – художніх творів і наукових видань за темою дослідження.

І наостанок варто побажати авторці книги подальших глибоких студій, які в оригіналі й у перекладі ставатимуть солідним інтелектуальним підґрунтям для болгарсько-українського наукового, літературного й культурного діалогу.

Сподіваюсь також, що презентоване сьогодні дослідження професора Цветани Георгієвої, поряд із низкою перекладених українською мовою за останні роки болгарськими науково-популярними й художніми творами болгарської літератури, стане потужним стимулом для подальшого розвитку болгаристики в Україні.